

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	natuurbrandbeheersing	TELEFOONNUMMER	+31627064771
DATUM	19-03-2024	E-MAILADRES	annet.van.biezen@provincie-utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	UTSP-1081408815-8113	DOMEIN/OPGAVE	LLO
VAN	Annet van Biezen	TEAM	PL2/Strategisch Bosbeleid
		PORTEFEUILLEHOUDER	Sterk

BIJLAGE Notitie (voorlopige) rolbepaling provincie Utrecht bij natuurbrandbeheersing

Geachte leden van Provinciale Staten,

Essentie/samenvatting

Met deze brief wordt u op de hoogte gebracht van de activiteiten binnen de provincie op het gebied van natuurbrandbeheersing, met name voor de Utrechtse Heuvelrug. De gedeputeerde natuur is binnen ons college van GS verantwoordelijk (coördinerend) gedeputeerde voor natuurbrandrisicobeheersing, met de focus op preventie. De provincie participeert sinds najaar 2023 zowel bestuurlijk als ambtelijk actief in een gezamenlijke aanpak natuurbrandbeheersing voor de Utrechtse Heuvelrug, waartoe negen "Heuvelrug-gemeenten"¹ en de Veiligheidsregio Utrecht (VRU) het voortouw hebben genomen.

Inleiding

Door de klimaatverandering neemt ook in Nederland het risico op een onbeheersbare natuurbrand toe. Het is onmogelijk om het ontstaan van natuurbranden uit te sluiten. Daarom is het van groot belang dat alle relevante partners zich goed voorbereiden en tot een gezamenlijke aanpak komen, met als doel het risico op onbeheersbare natuurbranden (met een grote, desastreuze impact op de omgeving) terug te dringen.

In de provincie Utrecht speelt het risico op een onbeheersbare natuurbrand met grote impact op dit moment volgens de VRU voornamelijk op de Utrechtse Heuvelrug. Dit vanwege de grote oppervlakte aan bos en heide, gecombineerd met een groot aantal gebruikers, de aanwezigheid van veel kwetsbare objecten (denk bijvoorbeeld aan zorginstellingen) en vitale infrastructuur.

Rolbepaling PU bij natuurbrandbeheersing

In het Coalitieakkoord 2023 – 2027 is onder het thema Natuur, in paragraaf 3.2, opgenomen:

‘Gezamenlijk met de VRU bepalen we welke rol we pakken bij natuurbrandpreventie en -bestrijding.’

De Veiligheidsregio Utrecht (VRU) had er al langer op aangedrongen dat de provincie actief zou worden op dit thema en in ons programma Klimaatadaptatie 2020 – 2023, onze Omgevingsvisie en het Strategisch Bosbeleid hadden we hier ook al aandacht aan besteed.

Bovendien waren er vanuit uw Staten schriftelijke vragen gesteld, welke op 21 februari 2023 zijn beantwoord, zie:

¹ Dit zijn: Zeist, Baarn, De Bilt, Amersfoort, Utrechtse Heuvelrug, Soest, Woudenberg, Rhenen en Leusden.

Formele rol provincie bij preventie nog niet helder, voorlopige rol wel bepaald

Op landelijk niveau is er sprake is van “schuivende panelen” en provincies verschillen onderling in hun aanpak van natuurbrandbeheersing. Wij hebben in nauw overleg met de VRU verkend wat vooralsnog een passende provinciale rol is bij natuurbrandbeheersing, in relatie tot andere partijen. Het gaat dan met name om een rol ten opzichte van en in relatie tot de VRU, gemeenten en terreinbeheerders. Belangrijk bij het bepalen van de rollen van de verschillende partijen, en dus ook van onze eigen rol, is het onderscheid tussen risicobeheersing en crisisbeheersing (beiden vallen onder het “verzamelbegrip” natuurbrandbeheersing). *Crisisbeheersing* ligt primair “op het bordje” van de gemeenten/VRU. Bij *risicobeheersing/preventie* is er sprake van een diffuse verantwoordelijkheidsverdeling (formeel niet <goed> geregeld), waarbij de provincie één van de actoren is, die aan zet zijn. De verkenning is in oktober 2023 afgerond en ter informatie aan ons college gezonden, zie bijlage 1: Notitie (voorlopige) rolbepaling provincie Utrecht bij natuurbrandbeheersing.

Er is voor gekozen om als provincie zowel bestuurlijk als ambtelijk actief te participeren in een aanpak natuurbrandbeheersing voor de Utrechtse Heuvelrug, waartoe negen “Heuvelrug-gemeenten” en de VRU het voortouw hebben genomen. De gedeputeerde natuur sluit hier als verantwoordelijk (coördinerend) gedeputeerde voor natuurbrandrisicobeheersing bij aan, met de focus op preventie. Voor verdere context wordt verwezen naar bijlage 1 en het vervolg van deze Statenbrief.

Waar staan we nu?

Gezamenlijke aanpak binnen de provincie Utrecht

- In de provincie Utrecht speelt het natuurbrandrisico op dit moment voornamelijk in negen gemeenten op de Utrechtse Heuvelrug.
- Eind 2023 is door een vertegenwoordiging van die negen gemeenten, de VRU en de provincie de Stuurgroep natuurbrandbeheersing *in oprichting* gestart voor de Utrechtse Heuvelrug, waarin sinds 1 februari 2024 ook de terreinbeheerders (Staatsbosbeheer, Utrechts Landschap, Natuurmonumenten en het Utrechts Particulier Grondbezit) zijn vertegenwoordigd.
- Deze Stuurgroep wordt gefaciliteerd door een ambtelijke Regiegroep, bestaande uit vertegenwoordigers van dezelfde partijen.
- De Stuurgroep en Regiegroep ontwikkelen gezamenlijk een aanpak natuurbrandbeheersing met als doel het reduceren van de kans op het ontstaan van een onbeheersbare natuurbrand.

Binnen deze gezamenlijke aanpak lopen nu drie sporen:

1. *Hoofdcompartimentering Utrechtse Heuvelrug (UH), met als doel een onbeheersbare natuurbrand zoveel mogelijk te voorkomen; PU is trekker (desgevraagd door de VRU)*
Compartimentering betreft het opdelen van een groter gebied in compartimenten (deelgebieden), die zijn omringd door een grens die zo is ingericht dat een natuurbrand op die grens idealiter kan worden gestopt. Een goed functionerende hoofdcompartimentering vormt het fundament waarop verdere preventieve maatregelen kunnen worden “geënt”. Om hiertoe op de UH te komen, heeft de provincie een opdracht verstrekt aan bureau Borgman Beheer Advies om over een optimale de hoofdcompartimentering te adviseren.
De provincie heeft hierin geen formele rol, maar het past goed bij de actieve rol die de provincie Utrecht in de gezamenlijke aanpak voor de Utrechtse Heuvelrug wil spelen om vooralsnog de trekkersrol op zich te nemen.
Als vertrekpunt voor de hoofdcompartimentering wordt uitgegaan van grote infrastructuurlijnen (denk aan rijkswegen, provinciale wegen, spoorwegen, hoogspanningstracé’s e.d.), maar vanzelfsprekend wordt ook rekening gehouden met bijzondere natuurwaarden en recreatieve en landschappelijke waarden.
De realisatie van een functionerende hoofdcompartimentering staat of valt uiteindelijk met de afspraken die alle betrokken eigenaren willen maken over het nemen van de benodigde maatregelen om de compartimentsgrenzen te realiseren (inrichting) en duurzaam in stand te houden (beheer). Daarom is een proces ingericht, waarin deze partijen vanaf het begin goed worden betrokken.
2. *Gebiedsgerichte aanpak van eerder al door de VRU geïdentificeerde 17 meest risicovolle locaties; gemeenten zijn trekker, VRU coördineert*
Doel hiervan is om, in aanvulling op de hoofdcompartimentering voor elk van de 17 locaties specifieke

plannen op te stellen waarmee de impact van een eventuele brand verkleind wordt. Het is de bedoeling dat in de komende vier jaar de planvorming voor alle 17 gebieden is gestart. Dit jaar wordt begonnen met drie pilots, waaruit een werkwijze voor de overige gebieden kan worden gedestilleerd. Het gaat daarbij om de volgende locaties:

- a. Overberg, gemeente Utrechtse Heuvelrug: een gebied met veel recreatie-ondernemingen.
- b. Berg en Bosch, gemeente de Bilt: een bosrijke omgeving met bebouwing en zorginstellingen, waar minder zelfredzame mensen verblijven;
- c. Soesterberg-Zuid (Kamp van Zeist), gemeenten Soest en Zeist: een gebied met een penitentiaire inrichting en een tijdelijk asielzoekerscentrum; een deel van het gebied wordt na sloop van gebouwen ingericht voor natuur.

3. *Versterken van de maatschappelijke veerkracht; VRU is trekker*

Hierbij gaat het vooral om eenduidige risicocommunicatie over hoe mensen een (onbeheersbare) natuurbrand kunnen helpen voorkomen en welke handelingsperspectieven er zijn (voor verschillende doelgroepen).

Daarnaast loopt ook een aantal kleinere acties, zoals hoe het thema natuurbrandpreventie binnen het stelsel van de Omgevingswet beter verankerd kan worden. Dit speelt zowel op landelijk als regionaal en gemeentelijk niveau.

Landelijke ontwikkelingen

Om tot een betere borging van preventiemaatregelen te komen, wordt er landelijk toegewerkt naar bestuurlijke afspraken, in de vorm van een convenant, tussen in ieder geval Rijk, provincies, Veiligheidsberaad, VNG, Unie van Waterschappen en natuurbeheerders. Of er daarnaast ook een juridische verankering in wet- en regelgeving gerealiseerd moet worden, is nog punt van discussie en nadere verkenning.

Vervolprocedure/voortgang

Het is de bedoeling dat de gezamenlijke aanpak meerdere jaren door zal lopen. Het nemen van de benodigde preventieve maatregelen kost immers tijd. Belangrijk dus om er nu vol op in te zetten. Afsproken is dat de Stuurgroep en Regiegroep natuurbrandbeheersing Utrechtse Heuvelrug in deze eerste fase een "kwartiermakersol" hebben en dat gaandeweg, zo nodig, de taken en rollen van de samenwerkingspartners nader worden uitgewerkt en vastgelegd. Waar nodig leggen we de verbinding met andere opgaven op de Utrechtse Heuvelrug zoals de Blauwe Agenda, Groen Groeit Mee en het de gebiedsgerichte aanpak vanuit het UPLG.

In deze eerste fase zal er meer helderheid komen over de benodigde preventieve maatregelen, de kosten daarvan en welke partijen deze kosten voor hun rekening moeten nemen. Indien hierbij een beroep wordt gedaan op provinciale middelen, zal dit worden ingebracht bij de Kadernota 2026 – 2029 of later.

De benodigde ambtelijke capaciteit wordt vooralsnog beschikbaar gesteld door Strategisch Bosbeleid.

Desgewenst worden uw Staten op de hoogte gehouden van de voortgang in deze gezamenlijke aanpak en de landelijke ontwikkelingen.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen